

Qui sosté la nostra meitat del cel?

Assaig

Donasses Protagonistes de la Catalunya moderna

Marta Pessarrodona
Destino, Barcelona, 2006

Laura Castillo

Un tristament conegut comunista xinès deia que les dones sostenim la meitat del cel. I no li mancava raó —més de la meitat, m'atreviria a afirmar jo—. Malauradament, aquesta tasca titànica l'hem feta durant segles en un silenci imposat.

Per fer justícia a totes aquestes dones —donasses!—, una altra dona en majúscules

ha reunit en un llibre la vida de vint-i-dues protagonistes catalanes del segle XX. Comunistes i burgeses, periodistes i revolucionàries, catòliques i menjacapellans, escriptores i poetes... totes les protagonistes de *Donasses* tenen dues coses en comú: l'amor per l'art i la terra, i haver estat figures cabdals de la cultura catalana.

Naturalment, si alguna cosa caracteritza intrínsecament una recopilació és que mai no és completa. Marta Pessarrodona, però, ja ens ho aclareix al pròleg: en aquesta obra teatral hi manquen noms. Però *Donasses* no neix amb ànim exhaustiu, sinó com una reivindicació, un crit enèrgic a favor

del reconeixement merescut de la història general de les dones, i de la història de les catalanes en particular.

Donasses és, també, una certa historiografia de la modernitat catalana i barcelonina. A través de les vides de l'escriptora Caterina Albert, l'actriu Margarida Xirgu, la política anarquista Frederica Montseny, la periodista Irene Polo i l'escriptora Montserrat Roig, entre d'altres, l'autora terrassenca desentortolliga la subtil teranyina de la història de la cultura catalana del darrer segle. I és que totes les protagonistes de Pessarrodona han estat profundament marcades pels sotracos d'un segle que va reunir exemples del millor i el pitjor de l'ésser humà.

Aquest, però, no és el primer cop que l'escriptora s'atreveix amb les biografies. Ja ho havia fet amb *Fauna*, una col·lecció de brevíssims retrats de gent coneguda i amiga, i a *Mercè Rodoreda i el seu temps*.

A poc a poc i bona lletra. *Donasses* no es pot llegir a corre-cuita per dues raons: per no perdre's l'evolució de la teranyina cultural en femení des de la Renaixença fins a finals del segle XX, i per la bellesa de la prosa. Perquè si d'alguna cosa s'adona el lector és de l'admiració i la sincera estima de la poeta envers les protagonistes. Un llibre indispensable per conèixer les dones que han ajudat a sostenir la nostra petita parcel·la de cel.

Marta Pessarrodona retrata 22 dones. XAVIER BERTRAL

Enric Sòria ha publicat un recull d'articles de premsa. JOSEP LOSADA

L'altra cara d'Enric Sòria

Assaig

Cartes de prop

Enric Sòria
Editorial Moll, Palma, 2006

D. Sam Abrams

els articles d'Enric Sòria aplegats en aquest volum, malgrat les referències constants a realitats efímeres i a causa del seu valor literari intrínsec, estan més ben col·locats entre les tapes d'un llibre que a les pàgines d'un diari. Justament un dels principals reptes artístics darrere d'aquest volum gruixut és la recerca d'una síntesi atractiva i valuosa entre temporalitat i atemporalitat.

La publicació de *Cartes de prop* ha significat l'aparició de la cara que ens faltava

conèixer de la moneda del Sòria memorialista, una cara més propera, més humana, més tafanera del dietarista que ja coneixiem a *La lentitud del mar*. El Sòria estrictament dietarista és més sever, més intel·lectual, més de pregoneses, mentre que el Sòria articulista és més amable i més externalista i més ponderat.

En definitiva, el dietarista i l'articulista són la cara i la creu del Sòria memorialista. *Cartes de prop* conté un autoretrat molt fidel i molt matisat de l'autor, sobretot a través de la tria i de l'enfocament dels temes, temes molt sorians, com ara les arts (pintura, arquitectura, música i literatura) com a fonts de felicitat humana, la defensa de la llengua, la preocupant i sovint delirant situació política del

territori i la vida cultural i literària a la gran ciutat.

El títol del llibre, un homenatge a *Cartes de lluny* de Josep Pla, recull el riquíssim joc de perspectives del qual l'autor treu partit: per una banda, està *prop* de l'actualitat de Barcelona i *s'apropa*, des de lluny als seus per mitjà del diàleg que signifiquen els articles, però, per una altra banda, està lluny dels que té més a la vora, perquè és diferent, i, paradoxalment, més a prop dels que estan lluny. A vegades, però, aquesta dialèctica de punts de mira genera desequilibris importants en el text com poden ser la valoració excessiva dels escriptors valencians que escriuen en castellà i la corresponent infravaloració dels valencians que escriuen en català.

Vivències inconfessables

Narrativa

El hijo del tejedor

Olga Xirinacs
Meteora, Barcelona, 2006

Anna Tomàs

Creativa, versàtil, sensible, Olga Xirinacs ha excel·lit com a poeta, novel·lista i narradora, tot obtenint-ne el reconeixement a través dels guardons més importants de cada gènere, com ara el Carles Riba de poesia i el Sant Jordi i el Ramon Llull de novel·la. Malgrat tot, les seves obres no han estat traduïdes a d'altres idiomes, a excepció d'*Al meu cap, una llosa*, del qual existeix una traducció a l'anglès pagada per la ma-

teixa autora. Per tal de donar una projecció exterior als seus llibres i per protestar envers la manca d'interès de les institucions pel que fa a la internacionalització de les lletres catalanes, Xirinacs ha optat per escriure directament en castellà *El hijo del tejedor*, novel·la en la qual insisteix en el complex tema de la mort, que ja havia tractat a *La mostela africana i altres contes*.

La història s'inicia amb un brutal assassinat. En un agrest indret del litoral asturià, un home ha tallat el cap en rodó a la seva dona i després s'ha suïcidat. Horroritzat, el seu fill, un nen de deu anys, corre a la casa dels veïns, el teixidor Filodoro del Río i la concertista d'arpa Sabina Lerín. Em-

pesos per la il·lusió de formar una família, un desig que la natura els nega des de fa anys, Filodoro i Sabina oculten els cadàvers al jardí i acullen Tito, el petit, a casa. Amb el pas del temps el nen esdevé el fill del teixidor.

Amb una narrativa intensa i ben dominada, Xirinacs proposa aquells aspectes de la mort que ens inquieten i que sovint preferim obviar. Ara bé, lluny d'esdevenir una lectura desagradable o incòmoda, el llibre destaca en tot moment per la seva subtilesa i per una ferma voluntat de deixar les portes obertes a la reflexió del lector. Intel·ligent i lúcid, el llibre és una mostra més del talent de Xirinacs per a la creació literària.

El desig d'estimar

Poesia

Sagrados labios verdes

Antonio Rodríguez Jiménez
Algaida Poesía, Sevilla, 2005

Concha García

Les imatges barrejades de dos paisatges tan diferents com Nova York i algunes zones del nord africà són el fil conductor que tira d'aquest últim poemari del poeta cordovès Antonio Rodríguez Jiménez (1957), autor també de diversos assajos i novel·les, a més de dirigir el suplement de cultura del *Diario de Córdoba*.

No és gens nou tractar la ciutat dels gratacels com a motiu iconogràfic i sentimental per a la recerca de

l'estimada. En realitat, qualsevol raó és bona sempre que l'aventura interior no doni gaires voltes sobre el mateix punt. Dic això perquè aquest poemari té la peculiaritat de mostrar-nos una recerca existencial que ronda el mateix tema, a la llum de la imatge de l'home immers als carrers d'una gran urbs que, com sabem, ja és un paisatge molt recurrent en la nostra poesia des de fa anys.

'Sagrados labios verdes' té la virtut de mostrar que la poesia també és imaginació. Per això situa el lector tant entre gratacels com en remots paisatges orientals i hi trobem tot un món que evoca metafòricament el desig d'estimar amb molts mecanismes lingüístics del Segle d'Or. Així, el poemari està construït ex-

clusivament amb un imaginari que necessita, obsessivament, trobar l'amor de la dona somiada i, sobretot, el cos que donarà lloc a la realització del desig. L'evocació d'ella en llocs remots, en carrers que provoquen moments feliços i la versatilitat dels llocs espacials on es desenvolupa el deliri desvelen en alguns moments versos d'indubtable bellesa. La recerca es converteix en visió i el constant desig que ella aparegui fa d'aquest poemari un llibre sobre el desig i la passió: *"Estabas en Rabat, / en el perfil ingrato de una fotografía / cercenada como un recuento incabado. / Tus ojos con un toque de violeta. / Desde la alta torre te miré / a más de mil quinientos kilómetros de distancia"*.